

معیارهای بازآفرینی نظام ارتباطی محلات سنتی با تاکید بر طراحی مراکز محله ای

دکتر عمیدالاسلام ثقه الاسلامی¹، مهندس حسین اکبری²*

1- استادیار دانشکده هنر و معماری دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد،

Saghatoleslami@mshdiau.ac.ir

2- دانشجوی کارشناسی ارشد طراحی شهری دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد (مسنول

مکاتبات)، Hakbari361@yahoo.com

چکیده

امروزه یکی از مسائل اساسی و تاثیرگذار بر شهرسازی دستیابی به الگو و ساختاری مطلوب برای محلات شهری است. سازمان فضایی ارگانیک محلات سنتی ما که روزگاری نچندان دور کارکرد محله را به شکل مطلوبی ایفا می نمود، در میان بافت از هم گسیخته محلات معاصر جایگاه آن به دست فراموشی سپرده شده و بافت آن روز بروز تحت تاثیر مستقیم ساختار شطرنجی و الگوهای تزیینی امروز قرار گرفته است. یکی از اصول بنیادی در شکل دهی به ساختار محلات سنتی اصل ارتباط در طراحی شهری است. این مقاله با هدف بازآفرینی نظام ارتباطی محلات سنتی به دنبال ارائه معیارهایی برای برقراری ساختار ارتباطی میان عناصر اصلی محله به خصوص مرکز اصلی محله با مراکز زیرمحله می باشد که مبتنی بر روش تحلیل محتوی در انجام تحقیق، همچنین شیوه اسنادی و کتابخانه ای در گردآوری اطلاعات به ارائه معیارهای طراحی محله سنتی با رویکرد اصل ارتباط در قالب نظامات توسعه شهری (نظام کالبدی، عملکردی، دسترسی، منظر شهری، استخوان بندی فضاهای همگانی) می پردازد.

واژه های کلیدی: بازآفرینی، پیوستگی، محله سنتی، نظام ارتباطی

1- مقدمه

محله به عنوان واحد پایه ساختار کالبدی- اجتماعی از اجزاء تشکیل دهنده استخوان بندی شهر ایرانی - اسلامی محسوب می شود. چنانچه در گذشته زندگی و زیست شهری ایرانیان در سه سطح خانه مسکونی، محله و شهر وجود داشته و به این ترتیب محلات دارای نقش و جایگاه ویژه در سطح شهرها بوده اند [1]. مراکز محلات در گذشته محل تجمع، قدم زدن، نشستن، خوردن و آشامیدن، تماشای اطراف و استراحت ساکنان بوده اند و در عین حال در تلفیق و ارتباط با بافت پیرامونی خود بوده و بدین ترتیب فضاهای شهری سنتی ما از هویت مندی برخوردار بوده است. این در حالی است که در شهرسازی امروز ما تقسیمات فضایی شهرها (محله، ناحیه، منطقه) به واسطه مرزبندی های غیر منطبق با واقعیت، هویت مندی و شاکله محلات سنتی را نداشته و این تغییر مفهوم در قلب محلات و مراکز آن ها رسوخ کرده و مراکز محلات سنتی ما را که روزی عرصه ظهور و بروز فعالیت های اجتماعی بوده است رابه فضایی برای ورود اتومبیل و تسخیر حریم افراد پیاده توسط آن تبدیل نموده است.